



I. NÁMĚSTKYNĚ MINISTRYNĚ  
ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

**Ing. Eva Bartoňová**

CABINET FIGEL					
PC		A-2859			
29. 10. 2007					
JF	MA	MG	PC	DH	PJ
EW	BB	MS	MRM		Arch

V Praze dne 16. října 2007  
Č.j.: 24 128/2007-12

Vážený pane komisaři,

dovoluji si Vám sdělit, že vítám iniciativu Evropské komise konzultovat se širokou veřejností téma školního vzdělávání, a to prostřednictvím veřejné konzultace nazvané „Školy pro 21. století“. V rámci společné snahy o dosažení většího růstu, zaměstnanosti a sociální soudržnosti, ve které školy sehrávají významnou roli, může podobná konzultace přispět k nalezení směru, jímž bychom se měli na úrovni Evropské unie vydat a na jaké konkrétní iniciativy bychom se měli zaměřit. Otázky, které tato konzultace vznáší, považuji za velmi důležité i v rámci snahy modernizovat stávající vzdělávací systém na národní úrovni.

V příloze Vám zaslám příspěvek ČR zpracovaný v rámci Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k uvedené veřejné konzultaci. Doufám, že tyto podněty budou využitelné při určování dalšího směřování, kterým se ve spolupráci s ostatními členskými státy v rámci Evropské unie může ČR vydat. Současně bych Vám také ráda poděkovala za poskytnutí prostoru k vyjádření se k této důležité problematice.

S pozdravem

Cc: Jan K o h o u t, velvyslanec ČR při EU

Vážený pan  
Ján Figel  
komisař pro vzdělávání, odbornou přípravu, kulturu a mládež  
BERL 10/38; Rue de la Loi 200  
1049 Brussels  
BELGIUM

## **Příspěvek ČR k veřejné konzultaci „Školy pro 21. století“**

Ačkoli je oblast školního vzdělávání v působnosti členských států, spolupráci mezi členskými státy na úrovni Evropské unie velmi oceňujeme a snažíme se její výstupy relevantně implementovat do našeho vzdělávacího systému. Na evropské úrovni již probíhá mnoho iniciativ podporujících rozvoj oblasti vzdělávání a odborné přípravy. V rámci pracovního programu Vzdělávání a odborná příprava 2010, který je součástí revidované Lisabonské strategie, probíhá užitečná výměna informací a osvědčených postupů formou vzájemné výměny zkušeností. Rada ministrů pro vzdělávání, mládež a kulturu, často ve spolupráci s Evropským parlamentem, přijímá řadu neméně důležitých dokumentů a iniciativ napomáhajících v přibližování se vytyčeným cílům v Lisabonské strategii. Tento vývoj hodnotíme velmi kladně, nicméně za velmi důležitou otázku považujeme v současnosti spíše problematiku implementace zmíněných iniciativ. V otázkách implementace bychom uvítali širší možnost výměny zkušeností mezi relevantními aktéry z členských zemí Evropské unie.

V souvislosti s dalším rozvojem spolupráce na úrovni Evropské unie v oblasti vzdělávání považujeme za klíčové se dále zaměřovat na podporu politiky založené na průkazných faktech (evidence-based policy). V tomto smyslu podporujeme aktivity Evropské komise v provádění komparativních výzkumů a dalších výzkumů podrobně analyzujících různé oblasti vzdělávacích systémů a osvědčených postupů navazující na současné i budoucí výzvy a trendy. Předpokládáme, že další cyklus pracovního programu Vzdělávání a odborná příprava 2020 bude toto snažení také náležitě podporovat.

S ohledem na konkrétní témata a otázky vznesené ve veřejné konzultaci „Školy pro 21. století“ je k první otázce **„Jak lze zorganizovat školy tak, aby všem studentům poskytly úplnou škálu klíčových schopností?“** nutné zmínit, že v ČR právě probíhá kurikulární reforma. Ta uplatňuje nové pojetí kurikula, které není založeno na osvojování co největšího objemu faktů, ale směřuje k získání klíčových kompetencí jako vyváženého souboru vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní život jedince i uplatnění v povolání. V nedávném období byly učiněny zásadní kroky k tomu, aby žáci a žákyně již od předškolního věku mohli získávat dobré a dostatečné základy klíčových kompetencí, přičemž každé kurikulum samozřejmě předpokládá cyklické revize.

Na úrovni Evropské unie oceňujeme aktivity clusteru pro klíčové kompetence v rámci pracovního programu Vzdělávání a odborná příprava 2010, kde již probíhá výměna zkušeností a poznatků v otázkách rozvoje klíčových kompetencí ve vzdělávacích systémech jednotlivých členských zemí. Za velmi přínosné však považujeme hlavně sdílení praktických způsobů utváření a rozvíjení klíčových kompetencí žáků v rámci vyučovacích jednotek a mimovýukových aktivit nejenom v rámci aktivit clusteru, ale které by bylo určeno i pro širší veřejnost. Jako neméně důležitý vnímáme i další rozvoj způsobů zjišťování dosažené úrovně klíčových kompetencí žáků, například vytvářením vhodných nástrojů a indikátorů kvality.

V souvislosti s druhou otázkou **„Jak mohou školy vybavit mladé lidi schopnostmi a motivací k tomu, aby se učili po celý život?“** vnímáme za klíčové systematické rozvíjení tvůrčích schopností žáků pomocí podpory jejich spontánnosti a zvědavosti. Cestou k celoživotnímu učení je udržení zájmu žáků a později i dospělých o školu a učení i po prvních ročnicích základní školy. Školy by se měly snažit vytvářet pro studující příjemnou atmosféru, ve které mají zájem dozvídat se nové a užitečné věci pro praktický život.

V evropských vzdělávacích systémech je potřeba hledat takové výchovné a vzdělávací strategie, které by téma kreativity a jejího rozvíjení vnímaly jako jednu z priorit a nacházely společné efektivní strategie její implementace.

Ve třetí otázce **„Jak mohou systémy školství přispět k podpoře dlouhodobého udržitelného hospodářského růstu v Evropě?“** zastáváme pozici, že škola 21. století by měla vytvářet příležitosti pro osvojování praktických dovedností žáků, uplatňovat vhodné strategie pro utváření a rozvíjení klíčových kompetencí žáků, podporovat práci s ICT a využívání cizích jazyků ve výuce nejazykových předmětů. Dále se jedná o podporu rozvíjení podnikatelských dovedností žáků, podporu jejich motivace k vyvíjení vlastní iniciativy, vysvětlování souvislostí hospodářského růstu a udržitelného rozvoje, motivace k získání nejvyšší možné kvalifikace a k celoživotnímu sebevzdělávání a rozšiřování svých schopností.

V otázce udržitelného hospodářského růstu považujeme za klíčové kromě rozvoje lidské individuality zajištění skutečně spravedlivého přístupu ke vzdělávacím příležitostem, aby byly uspokojeny všechny vzdělávací potřeby společnosti, aby každý její člen měl možnost nejen najít vlastní vzdělávací cestu, ale v průběhu života ji i měnit. V tomto smyslu by měl být vzdělávací systém jednou z nejvýznamnějších integrujících sil, a to především vyrovnáváním vlivu nerovností sociálního a kulturního prostředí i všech znevýhodnění daných zdravotními, etnickými či specificky regionálními důvody a také podporou demokratických a tolerantních postojů ke všem členům společnosti. Tyto úkoly se koncentrují do výchovy k lidským právům a multikulturalitě. Důležitou úlohu v tomto smyslu má i menšinové školství, dvoujazyčné školy a vzdělávání cizinců a jejich dětí jako součásti integrace těchto skupin do společnosti.

Dlouhodobému udržitelnému hospodářskému růstu v Evropě prospívá i podpora kariérového poradenství ve středních školách. Poradenství ve školách by nemělo být formální, ale ryze praktické a velice dynamické. Kariérové poradenství ve středních školách by mohlo přejímat postupy a metody současné firemní personalistiky a řízení lidských zdrojů. Na evropské úrovni bychom uvítali iniciativu vytváření standardů a sdílení příkladů dobré praxe pro kariérové poradenství ve všeobecném vzdělávání.

V souvislosti se čtvrtou otázkou **„Jak mohou systémy školství nejlépe reagovat na potřebu podporovat rovnost, vyrovnat se s kulturní rozmanitostí a omezit podíl žáků, kteří předčasně ukončí školní docházku?“** považujeme za klíčové systematické vzdělávání pedagogických pracovníků škol hlavního proudu vzdělávání v otázkách přístupu k žákům se speciálními vzdělávacími potřebami a budování „školy pro všechny“ včetně hodnocení školních výsledků žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. V oblasti pedagogicko-psychologického poradenství je zásadní kvalitní zabezpečování včasné identifikace speciálních vzdělávacích potřeb dětí s postižením, zajištění včasné péče zahrnující systematickou speciálně pedagogickou podporu dítěte, podporu jeho zákonným zástupcům a metodickou pomoc a podporu učitelům a učitelkám hlavního proudu vzdělávání s cílem podpořit úspěšnost procesu učení dítěte se zdravotním postižením a jeho společenskou integraci. Neméně důležité je i včasné poskytování poradenství v oblasti volby profesní orientace žáků a žákyň se zdravotním postižením.

Jsme přesvědčeni, že individuální přístup k dětem, žákům a studentům a diferenciací vzdělávací nabídky spolu s dalšími organizačními opatřeními ve vzdělávací soustavě ve výsledku přináší respekt a posílení všech druhů nadání a kompenzaci možných znevýhodnění, která se vztahují jak k nízké schopnosti některých jedinců zařadit se do daného vzdělávacího systému, tak k omezené možnosti změny nebo korekce vzdělávací cesty. Mělo by být snahou

všech členských států, aby nerovnosti, ať již jsou materiálního, sociálního nebo fyzického charakteru, nebo vyplývají z etnických či jiných rozdílů, byly kompenzovány takovými mechanismy, které omezí jejich důsledky. Cílem je umožnit populaci v celé její šíři a v průběhu celého života stát se účastníkem vzdělávání, kdykoli to pocítí jako potřebné, s cílem připravit ji pro celoživotní učení. S tímto záměrem by měla být rozšířena vertikální i horizontální prostupnost všech stupňů a druhů škol vzdělávací soustavy a zajištěno propojení s dalšími součástmi vzdělávací soustavy.

V souvislosti s pátou otázkou „**Co dělat s osnovami, organizací školy a úlohou učitelů, mají-li školy reagovat na vzdělávací potřeby jednotlivých žáků?**“ považujeme za zásadní rozvíjet autonomii, inovativní potenciál a vybavenost škol. Měla by být podporována proměna v pojetí a výkonu pedagogických pracovníků a jejich pedagogické činnosti ve všech vzdělávacích institucích. Mělo by být posíleno sociálně-profesní postavení pedagogických a akademických pracovníků, zvýšena kvalita jejich přípravného a dalšího vzdělávání a vytvořeny podmínky pro jejich kariérní růst a vyšší motivaci k osobnímu zdokonalování a týmové spolupráci. Z hlediska vzdělávacích programů by se měla výuka primárně zaměřovat na rozvoj klíčových kompetencí. Měly by se podporovat rozmanité metody a postupy v rámci vyučování, např. „learning-by-doing“, které žákům zprostředkovává přímou zkušenost s různými způsoby učení a osvojování skutečnosti (projekty, integrované předměty, individuální a skupinová práce, týmové vyučování, práce v terénu, stacionář, outdoor tréninkové situace apod.); měla by se zvýšit flexibilita organizace výuky např. spojováním vyučovacích hodin do bloků (v rámci dne či týdne), spojováním ročníků (společné projekty), využíváním ICT a cizích jazyků ve výuce ostatních předmětů apod.

V šesté otázce „**Jak mohou školy pomoci vychovávat mladé lidi k odpovědnému občanství v souladu se základními hodnotami, jakými jsou mír a tolerance rozmanitosti?**“ navrhujeme jako možný způsob, aby byly ve školách vytvořeny příznivé podmínky k aktivnějšímu zapojování žáků do demokratických rozhodovacích procesů na úrovni školy, případně i na úrovni místních zastupitelských orgánů. Aby byla ve školách vytvářena atmosféra důvěry a demokratického společenství, rozvíjeno vědomí odpovědnosti žáků za své rozhodování a jednání. Tím budeme přispívat k odhalování projevů šikany, rasismu, xenofobie, sexismu a radikalismu, zapojovat žáky do řešení konkrétních problémů ve škole (např. pomocí mediátorů z řad žactva). Důležité je rovněž podporovat vytváření demokratického leadershipu ve škole, připravovat učitele všech vyučovacích předmětů na uplatňování demokratických postojů ve výuce, budovat a rozvíjet u žáků a žákyň vědomí hodnoty života, přírody a lidských výtvorů (historické dědictví, památky, tradice aj.).

Sedmá otázka „**Jak lze zaměstnance škol vzdělávat a podporovat tak, aby zvládli náročné úkoly, které před nimi stojí?**“ je také již do značné míry diskutována na úrovni EU v rámci pracovního programu Vzdělávání a odborná příprava 2010. Evropská komise představila v roce 2007 Sdělení Evropské komise o zlepšování kvality vzdělávání učitelů a v listopadu 2007 se očekává přijetí Závěrů Rady k otázce zlepšování kvality vzdělávání učitelů, které se danou problematikou detailně zabývá. Ztotožňujeme se s cíli vytyčenými v závěrech a vyzvali bychom v této fázi spíše k zaměření na otázku jejich implementace a spolupráce mezi členskými státy EU a Evropskou komisí v rámci otevřené metody spolupráce.

Jak již vyplývá z těchto závěrů, považujeme kvalitní obsahovou přípravu budoucích či stávajících vyučujících za ten nejdůležitější aspekt v této otázce. Každý absolvent učitelského studia na vysoké škole by si měl v průběhu studia osvojit profesní kompetence, zejména v oblastech oborová, didaktická a psychodidaktická, pedagogická, diagnostická

a intervenční, sociálně komunikativní, manažerská a legislativní a profesní sebereflexe. Přičemž by se mělo další vzdělávání pedagogických pracovníků v průběhu profesní kariéry učitelů také zaměřit na rozvíjení těchto složek. Toto vzdělávání by mělo být celkově v souladu s novými trendy pro 21. století. Učitelé by měli být motivováni k systematické autoevaluaci vlastní práce a k dalšímu sebevzdělávání. Na úrovni EU by bylo možné zvážit vytváření příruček dobré praxe členských zemí EU v oblasti počátečního vzdělávání pedagogických pracovníků (uplatňované metody a postupy, osvědčené formy výuky aj.) a rozvoj didaktik pro jejich budoucí pedagogickou praxi, protože didaktika propojuje oborové poznatky s poznatky pedagogickými a vytváří tak předpoklady pro další kvalitní výuku.

V souvislosti s posledními otázkami konzultace „**Jak mohou školní komunity získat vedení a motivaci, které potřebují k úspěchu? Jak lze posílit jejich úlohu, aby se mohly rozvíjet v reakci na měnící se potřeby a požadavky?**“ je potřeba pravidelně monitorovat výsledky a kvalitu vzdělávání a provádět systematické sebehodnocení školy. Do sebehodnocení a kontroly kvality vzdělávání by měly být zapojovány všechny subjekty, které jsou na výsledcích vzdělávání zainteresovány (tedy nejen učitelé, ale i žáci, jejich rodiče, zástupci z řad zřizovatelů či místního zastupitelstva apod.). Také by měla být podporována spolupráce škol s externími subjekty (jiné školy, neziskové organizace, firmy aj.). Na úrovni EU podporujeme iniciativy zaměřené na problematiku hodnocení škol a kvality vzdělávání ve školách na celoevropské úrovni, zejména s ohledem na možnost celoevropského srovnávání.